

Το νόημα του πόνου

Αρχιμ. Γεώργιος
Καθηγούμενος Ι.Μ. Γρηγορίου
Άγιον Όρος

Είναι εύκολο κάποιος να φιλοσοφεί ή να θεολογεί για τον πόνο. Αλλά είναι δύσκολο να αντιμετωπίζει σωστά τον πόνο, όταν ο ίδιος περνά ένα δυνατό πόνο στη ζωή του.

Θεωρώ πολύ τολμηρό να μιλά κανείς για τον πόνο, όταν ο ίδιος δεν πονά. Σκέπτομαι όλους τους αδελφούς μας απανταχού της γης, που πονούν σωματικά ή ψυχολογικά ή πνευματικά.

Σωματικά πονούν οι άνθρωποι από αρρώστειες, κακουχίες, πείνα.

Ψυχολογικά πονούν από κατατρεγμούς, συκοφαντίες, έλλειψη αγάπης και μη ανταπόκριση στην προσφερόμενη σε άλλα προσφιλή πρόσωπα αγάπη, ανεκπλήρωτες επιθυμίες, ασθένειες και θανάτους προσφιλών ανθρώπων και άλλα αίτια.

Πνευματικά πονούν όσοι αγαπούν τον Θεό και τον άνθρωπο και όμως βλέπουν ότι με τις αμαρτίες τους λυπούν και τον Θεό και προσβάλλουν την εικόνα του Θεού, τον άνθρωπο.

Πώς μπήκε ο πόνος στη ζωή μας;

Δεν μπήκε ασφαλώς κατ' ευδοκίαν Θεού. Μπήκε κατά παραχώρηση Θεού, όταν ο άνθρωπος με την εγωιστική παρακοή του έχασε την Πηγή της Ζωής, τον Πλάστη του.

Από την άπονο κατάσταση της θείας Βασιλείας, βρέθηκε σε μια άλλη κατάσταση, στη οποία, αφού δεν βασίλευε η αληθινή Ζωή, κυριαρχούσε μια ζωή φθαρμένη, συνυφασμένη με τον θάνατο, τα πάθη και την αμαρτία.

Σ' αυτή τη νέα κατάσταση, ο θάνατος κι ο πόνος φαινόταν να έχουν ένα θετικό νόημα, όπως άλλωστε και οι άλλοι δερμάτινοι χιτώνες, με τους οποίους ο Θεός ενέδυσσε τους πρωτόπλαστους, όταν εκείνοι έφευγαν από τον Παράδεισο, για να τους παρηγορήσει στην εξορία τους.

Ο θάνατος θέτει τέρμα στο κακό, που αλλιώς θα ήταν αθάνατο επί της γης.

Ο σωματικός πόνος ειδοποιεί για την ασθένεια ώστε, να υπάρξει η κατάλληλη θεραπεία. Οι ιατροί γνωρίζουν πόσο ευεργετικός είναι ο πόνος.

Επίσης, όλων των ειδών οι πόνοι μας βοηθούν να λάβουμε αίσθηση της φθαρτότητός μας και έτσι να γνωρίσουμε τα πεπερασμένα μας όρια, γλυτώνοντας από κάθε μορφή αυτοθεοποίησης.

Ο πόνος μας βοηθεί να αναθεωρήσουμε την πορεία της ζωής μας και να την επαναπροσανατολίσουμε στο σωστό κέντρο της, που είναι ο Τριαδικός Θεός.

Ο πόνος μας βοηθεί να λαμπικάρουμε την αγάπη μας προς τον Θεό ώστε, να αγαπούμε τον Θεό, όχι γιατί μας δίνει τα δώρα του (όπως η υγεία, η οικογενειακή ευτυχία κ.λπ.), αλλά γι' Αυτόν τον ίδιο.

Έτσι, ο πολυάθλος Ιώβ, με τον τρόπο που αντιμετώπισε τις ασθένειες και τις άλλες αβάστακτες δοκιμασίες, απέδειξε ότι αγαπά τον Θεό και όχι τον Θεό για τα δώρα Του. Αγαπούσε τον Θεό τόσο δυνατά – όταν βρισκόταν ριγμένος πάνω στις κοπριές, γεμάτος πληγές και με σκοτωμένα τα δέκα παιδιά του – όσο δυνατά και όταν ευτυχούσε.

Ο πόνος μας βοηθεί ακόμη να τοποθετηθούμε σωστά απέναντι στους συνανθρώπους μας, τους οποίους πολλές φορές, όταν δεν πονάμε τους καταφρονούμε, τους αδικούμε, τους κάνουμε να πονούν με την εγωιστική μας στάση. Όταν η ηδονή με την οποία απομυζούμε τους συνανθρώπους μας, γίνεται οδύνη,

καταλαβαίνουμε ότι παράνομες ηδονές μας καταστρέφουν.

Πολλές φορές, άνθρωποι που πόνεσαν δυνατά, βρήκαν δια του πόνου το αληθινό τους πρόσωπο, ξεπερνώντας τα προσώπια και γι' αυτό ευχαρίστησαν τον Θεό για το δώρο του πόνου, έστω και αν αυτό ήταν μια ανίατος και οδυνηρά ασθένεια.

Άλλοτε πάλι, ο πόνος βοηθεί και τους ωρίμους πνευματικά ανθρώπους να φθάσουν σε υψηλότερες μορφές πνευματικής τελειώσεως, να στηρίζουν και να παρηγορήσουν πολλές ψυχές. Σαν παράδειγμα, αναφέρω τον μακαριστό γέροντα Παΐσιο, που δέχθηκε τη λεγόμενη «επάρατη» νόσο με χαρά, κάνοντας τον λογισμό ότι οι κοσμικοί που πάσχουν, παρηγορούνται, όταν μαθαίνουν ότι πάσχουν και οι μοναχοί. Έτσι, η επάρατη νόσος έγινε για τον π. Παΐσιο ευλογημένη νόσος.

Στα χείλη του ανθρώπου που πονά, ανεβαίνει κάποτε ένα πολύ βαθύ «γιατί, γιατί Θεέ μου;». Στο «γιατί» αυτό νομίζω ότι δεν υπάρχει ανθρώπινη απάντηση. Υπάρχει μια μόνο απάντηση. Η συμμετοχή του Θεού στον δικό μας πόνο. Ο Σταυρός του Χριστού.

Πιστεύουμε σε Θεό Εσταυρωμένο, που σημαίνει Θεό ταπεινωμένο, εξευτελισμένο, βασανισμένο.

Στο τέμενος του Ομάρ της Ιερουσαλήμ υπάρχει η εξής επιγραφή: «Ας μην πει κανείς τη βλασφημία ότι ο Θεός έχει υιόν». Λίγο πιο εκεί είναι ο λόφος του Γολγοθά, όπου ο Υιός του Θεού πόνεσε για όλους μας.

Δεν ντρεπόμαστε που πιστεύουμε σε Θεό ενανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα και αναστάντα. Σε Θεό που από άπειρη αγάπη συμμερίσθηκε την ιδική μας ασθένεια, προσέλαβε την ιδική μας θνητή και παθητή σάρκα, για να την αθανατίσει.

Ένα Θεό απρόσιτο, κλειστό στον εαυτό του, ακοινωνήτο, δεν θα τον πιστεύαμε, δεν θα τον νοιώθαμε, δεν θα τον δεχόμαστε.

Κάποτε μια μαθήτρια Λυκείου μου είπε: «Θαυμάζω τον Σωκράτη για το θάνατό του, που τον δέχθηκε με φιλοσοφική απάθεια, αλλά αγαπώ τον Χριστό για τον ανθρώπινο θάνατό του». Ας μην ξεχνάμε και το «Θεέ μου, Θεέ μου, ινατί με εγκατέλειπες».

Την θεϊκή ευαισθησία σε κάθε πόνο όλων των πλάσμάτων αποκτούν και οι του Θεού άνθρωποι, που πονούν για ό,τι κακό και λυπηρό πάσχουν τα πλάσματα του Θεού. Λέγει ο αββάς Ισαάκ: «Καρδία ελεήμων είναι καύσις καρδίας υπέρ πάσης της κτίσεως, ήγουν υπέρ των ανθρώπων και των ορνέων και των ζώων και των δαιμόνων και υπέρ παντός κτίσματος, εκ της ενθυμήσεως και της θεωρίας των οποίων ρέουσιν οι οφθαλμοί δάκρυα και εκ της πολλής συμπαθείας και ελεημοσύνης σμικρύνεται η καρδία του ελεήμονος και δεν δύναται να υποφέρει ή να ίδη ή να ακούσει βλάβην τινά, ή λυπηρόν τι γινόμενον εις την κτίσιν. Και διά τούτο και υπέρ των αλόγων ζώων και υπέρ των εχθρών της αληθείας και υπέρ των βλαπτόντων αυτόν, εύχεται κατά πάσαν ώραν μετά δακρύων, όπως φυλλάξει αυτούς ο Θεός και ελεήσει αυτούς. Επίσης, εύχεται και υπέρ ερπετών ως εκ της πολλής αυτού ελεημοσύνης, ήτις κινείται εις την καρδίαν αυτού αμέτρως» (Λόγος πα').

Και ακόμη ο πόνος των Αγίων για τα πλάσματα του Θεού δεν είναι μια βουδιστικού τύπου αδρανής συμπάθεια, αλλά ενεργητική συμμετοχή στον όνο του αδερφού. Ο αββάς Αγάθων π.χ. ζητούσε να βρει ένα λεπρό να του δώσει το ιδικό του υγιές σώμα και να λάβει το άρρωστο σώμα εκείνου.

Τελικά, ο πόνος παραμένει πάντα ένα μυστήριο, συνυφασμένο με το απροσμέτρητο βάθος της ελευθερίας του ανθρώπου. Τώρα, σχετικά μόνον «και εκ μέρους» μας αποκαλύπτεται το μυστήριο αυτό. Όταν διανοιχθούν οι οφθαλμοί μας, τότε καθαρώτερα «οψόμεθα».

Ας σταθούμε με σεβασμό, προσευχή και αδελφική αγάπη και κατανόηση στο πλευρό κάθε πονεμένου αδελφού μας και ας παρακαλέσουμε τον Εσταυρωμένο μας Κύριο να μας δώσει Χάρη, φωτισμό και δύναμη να αντιμετωπίσουμε σωστά όποιους πόνους επιτρέψει η αγάπη Του να περάσουμε στην επίγεια ζωή μας, ενώ πορευόμαστε προς τον ουρανό.